

סימן ו

וישאלו איש מאת רעהו

- ח -

בפ' בא (יא, ב) דבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה כלי כסף וכלי זהב. וברשיי מייחיו להגמ' ברכות (ט:) דבר נא, אין נא חלא לשון בקשה, בבקשה ממך הזהירם על כך, שלא יאמר אותו לדיק אברהם ועבדום וענו אחס קיים בהם ואחרי כן ילאו ברכוש גדול לא קיים בהם ע"כ. ולכאורה ל"צ מדוע רק לגבי זה נקט לשון בקשה, ולא לגבי ליוויים אחרים השייכים ליציאת מצרים, שבהם נאמר רק דבר אל בני ישראל בלא נא וכמו לגבי ויקחו להם איש שם לבית אבות, ומאי שנא הכא דאמר נא בלשון בקשה.

ואמר מרן הגרי"ז זללה"ה דכונה במדרש שמו"ר פ' בשלח (פ"כ, י"ט) ויקח משה את עצמות יוסף, עליו הכתוב אומר חכם לב יקח מצות, שכל ישראל היו עוסקים בכסף וזהב ומשה הי' עסוק בעצמות יוסף שנא' ויקח משה את עצמות יוסף, אמר הקצ"ה למשה עליך נחקיים חכם לב יקח מצות ע"כ. וכן הוא בסוטה דף יג. ולכא' ל"צ דהרי גם לכלל ישראל הי' המצוה של וישאלו איש מאת רעהו וגו', וא"כ גם הם היו עוסקים במצות, ומהו החכם לב יקח מצות שנא' רק על משה. ומוכח מזה דזה שנא' וישאלו איש מאת רעהו לא הי' מצוה, ורק שהקצ"ה אמר למשה שהוא מעלמו יאמר להם שישאלו אצל אי"ז ליווי מאתו,

ככל המצות. וזהו מש"כ במדרש על משה רבינו חכם לב יקח מצות, ומש"כ כלל ישראל היו עוסקים בכסף וזהב שליווה להם משה, ולפי"ז מצוה מה שנאמר כאן בלשון בקשה, משום דזה לא הי' ככל המצות חלא דמשה הוא דליווים על כך. לפי"ז הי' מדויק הפסוק בסוכה"פ (יב, לה) ובני ישראל עשו כדבר משה וישאלו וגו', ולא כ' כאשר נא ד' כמו שאר פרשיות, כיון דהלויי להם הי' רק ממשה רבינו, והיינו הא דכתיב כדבר משה עכ"ד מרן הגרי"ז זל"ל. וכן בפ' כי תשא (לב, כז) ויאמר להם כה אמר ד' חלקי ישראל שימו איש חרבו על ירכו עזרו ושוצו משער לשער במחנה וברגו וגו', ואיתא בתנא דבי אליהו פ"ד, מעיד אני עלי שמים וארץ שלא ח"ל הקצ"ה למשה כך לעמוד בשער וכו' חלא שחי' משה לדיק דן ק"ו בעלמו וכו' ע"כ. ומצו' שהיו מצות משה רבינו עלמו ולא השי"ת, וכ"כ החזקוני ר"פ בא (י, ג), ומש"ה כתיב בפסוק כ"ח וייעשו בני לוי כדבר משה, ולא נא' כאשר נא ד' את משה, כשאר דוכחי, וה"נ כאן.

והוסיף מרן הגר"מ שליט"א, וכו' לעיל (ד, עז) כתיב, ודבר הוא לך אל העם, והי' הוא יחי' לך לפה ואחרי חהי' לו לאלהים. וכל זה בנוגע להיציאת מצרים, אבל בנוגע ללווי לכלל ישראל את המצות ומסירתם לכלל ישראל זה לא הי' ע"י

מלוא חלל בקשה ע"י משה רבינו א"ש, דלפ"ז הי' כשאר הדברים הנוגעים להיחלף שנאמר בהם שמסירתם חלה ע"י אהרן, ולכן אמר לי ע"י אהרן עכ"ד ושפתי.

- 3 -

אכן חניא במכילתא דרשב"י (בהוספה) לפי שמות, ומדרש הגדול (ג, כא)

והי' כי תלכו לא תלכו ריקם, זו מלוא לא תעשה. ושאלה אשה משכנתה ומגרת ביתה, זו מלוא עשה ע"כ. וכן במכילתא דרשב"י פ' בא (יב, ל"ו) יכול משה ואהרן שהיו עסוקים במלוא לא נעלו מבית מלרים ח"ל (ג, כא) והי' כי תלכו לא תלכו ריקם, אפשר משה ואהרן שהיו עובדין על מלוא עשה ועל מלוא ל"ת, ח"ל גם האיש משה גדול מאד בארץ מלרים, שהיו מקפידין אללו פקדונות ע"כ. ומצוי להדיא דוישאלו איש מאת רעהו הוי מ"ע ול"ת, [ואף אי נימא דלא הוי מלוא ל"ת ומל"ע גמורות, אלא סתם לוי בעלמא, וכמו (בראשית ב, עז) מכל עץ הגן תאכל היא מ"ע, ע' מדרש תהלים ל"ב ועברתי על לוי ואכלתי ע"כ, וכ"כ באד"א האזינו (לז, ג) ומת דבר זו מ"ע, ושמה לא תצוא הוא מלוא ל"ת, שמיחת מרע"ה ביהת רלונית ע"פ לוי ע"ש, מ"מ הרי הוי מלוא השי"ת, ולא בקשה ע"י מרע"ה עצמו], וכו' דלא כהמדרש שמו"ר דחכם לב יקח מלוא זו משה דלקח עצמות יוסף ולא ביזת מלרים, אלא למכילתא דרשב"י ומדרש הגדול באמת לקח שניהם, עצמות יוסף וביזת מלרים משום המ"ע ול"ת.

האומנם אף להמכילתא דרשב"י ומדרש הגדול יש לקיים דברי מרן

אהרן חלל ע"י משה לבדו כמו כל המלוות שנאמרו לכלל ישראל, וכדאיתא בעירובין נד: סדר משנה כינל משה למד מפי הגבורה נכנס אהרן ושנה לו משה פרקו וכו' נכנסו בניו ושנה להן משה פרקו וכו' נכנסו זקנים ושנה להן משה פרקו וכו' נכנסו כל העם ושנה להן משה פרקו וכו' בסדר מסירת התורה עיי"ש.

ויל"ע בהך דיבור דדבר נא באזני העם וישאלו איש מאת רעהו וגו', אם נאמר ע"י אהרן לכלל ישראל או מפי משה לבדו, ולכאורה דזה תלוי אם הי' מלוא או לא, דאי נימא דהוי מלוא הויא ליווייה ומסירתה כשאר כל המלוות ע"י משה רבינו, אצל אי נימא דלא הוי מלוא חלל בקשה ממשה רבינו, א"כ אפשר דדיבור זה נמסר לכלל ישראל ע"י אהרן כשאר עניני היחלף.

והנה במדרש שה"ש רבה עה"פ (ב, י) ענה דודי ואמר לי קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך, רבי עזריה אמר לא היא עניה ולא היא אמירה חלל ענה לי ע"י משה ואמר לי ע"י אהרן ומה אמר לי קומי לך רעיתי יפתי קומי לך זרוזי גרמיק ע"כ. ומהו הפי' של זרוזי גרמיק. עי' בפירש"י שם אחר פסוק יג וז"ל, ענה דודי ע"י משה ואמר לי ע"י אהרן קומי לך זרוזי עצמך וישאלו איש מאת רעהו ע"כ. ומבואר להדיא דהך דיבור של וישאלו נאמר לכלל ישראל ע"י אהרן. אולם לכאורה ה"ז תמוה מאי שנא משאר כל המלוות כולן דנא' לישראל ע"י משה וכדאיתא בעירובין דף נד: בסדר משנה כינל. אצל לפי"ד מרן בגרי"ז ז"ל דהדיבור של וישאלו לא הי'